

Tuomas Ojanen
20.6.2018

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

HE 198/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta

Lausunnon kohde

Perustuslakivaliokunnan kuulemiskutsussa on esitetty seuraavat lisäkysymykset perustuslain 10 §:n muuttamisesta:

”Lisäkysymykset perustuslain 10 §:n muuttamista koskevasta esityksestä (HE 198/2017 vp)

1) Ehdotettua muutosta on valiokunnan kuulemisissa arvosteltu erityisesti siltä osin kuin siinä on kyse tiedon hankkimisesta sotilaallisesta toiminnasta. Kuulemisissa on muun muassa esitetty, että uusi 10 §:n 4 momentti kuuluisi seuraavasti:

”Lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana sekä tiedon hankkimiseksi kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta.”

Valiokunnalle on esitetty, että vaihtoehtoinen muotoilu sopisi hallituksen esityksessä ehdotettua muotoilua paremmin perustuslain yleiseen kirjoittamistapaan mutta muodostaisi myös riittävän perustuslaillisen normiperustan tiedustelulainsäädäntöön sisältyville luottamuksellisen viestin salaisuuteen puuttuville toimivaltuuksille ja vastaisi siten hallituksen esityksen tavoitteita.

Miten kommentoisitte sotilaallisen toiminnan sisällymistä lakiehdotukseen ja kuulemisissa esitettyä 4 momentin muotoilua?

2) Perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä ja turvallisuustarkastuksessa sekä vapaudenmenetyksen aikana.

Ilmaisu ”rikosten tutkinnassa” ehdotetaan korvattavaksi ilmaisulla ”rikosten torjunnassa”. Ehdotettua muutosta on valiokunnan tähänastisissa kuulemisissa sekä kritisoitu että pidetty perusteltuna.

Miten kommentoisitte ehdotettua muutosta?

3) Hallitus ehdottaa (HE, s. 40), että perustuslain muutosesitys käsiteltäisiin eduskunnassa kiireellisessä perustuslainsäätämisjärjestyksessä.

Miten kommentoisitte kiiremenettelyn käyttöä ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan saamat lausunnot (UaVL 3/2018 vp, HaVL 7/2018 vp, PuVL 4/2018 vp) ja hallituksen esityksen antamisesta kuluneen ajan?”

Esitän kysymyksistä niiden esitysjärjestyksessä seuraavan. Uudistan lisäksi tässä perustuslakivaliokunnalle 27.2.2018 antamani lausunnon käsillä olevasta hallituksen

esityksestä. Huomautan, että olin jäsenenä oikeusministeriön 28.9.2015 asettamassa asiantuntijatyöryhmässä, jonka hallituksen esityksen muotoon kirjoitetun mietinnön jäljiltä ehdotus perustuslain 10 §:n muuttamiseksi alun perin on. Näin ollen minulla ei ole lisättävää siihen nähden, mitä hallituksen esityksen mukaisesta ehdotuksesta Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta perusteluineen ilmenee.

Kysymys 1: Perustuslain 10 §:n vaihtoehtoinen muutosehdotus

Hallituksen esityksestä ilmenevän perustuslain 10 §:n muutosehdotuksen vaihtoehdoksi on esitetty seuraavaa pykälämuotoilu:

”Lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana sekä tiedon hankkimiseksi kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta.”

Vaihtoehtoisen pykäläehdotuksen taustalla on kuulemispyynnön mukaan hallituksen esityksen muutosehdotuksen kritiikki ”erityisesti siltä osin kuin siinä on kyse tiedon hankkimisesta sotilaallisesta toiminnasta”.

Minulla ei ole olennaista huomauttamista pykäläehdotuksesta. Nähdäkseni vaihtoehtoinen muotoilu on yhtä hyvin perustuslainsäätäjän harkintavallan piirissä kuin hallituksen esityksessä ehdotettu.

Korostan ylipäätään tässä yhteydessä perustuslainsäätäjän laajaa harkintavaltaa säätää perustuslaista ja varsinkin sitä, että tiedustelulakipakettien synnyttämistä kysymyksistä kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja EU-oikeuden kannalta ei ”päästä eroon”, olipa perustuslain pykälämuotoilu mikä tahansa.

Huomautan myös tässä yhteydessä, että Suomen perustuslaissa voitaisiin aivan hyvin omaksua vaihtoehtoisena yksityisyyden suojan ja luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan - ja yleensä perusoikeuksien - sääntelymallina esimerkiksi EU:n perusoikeuskirjan mukainen sääntelyratkaisu, jossa yhtäältä perusoikeuskirjan 7 artiklassa on säädetty lakonisesti seuraavaa:

”Jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan.”

Toisaalta perusoikeuskirjan 52.1 artiklaan sisältyy perusoikeuskirjassa turvattujen perusoikeuksien yleinen rajoitusedellytyslauseke, jossa kiteytyvät – suorastaan ihailtavan onnistuneesti – perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä kehitetyt ns. perusoikeuksien rajoitusedellytykset:

”Tässä perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä kunnioittaen. Suhteellisuusperiaatteen

mukaisesti rajoituksia voidaan säätää ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.”

Kuten EU-tuomioistuimen ratkaisut esimerkiksi asioissa *Digital Rights Ireland*, *Schrems*, *Tele2 Sverige* ja *Watson* osoittavat, EU-tuomioistuin on tehnyt edellä kuvattujen sääntelyratkaisujen pohjalta ratkaisuja, jotka itse asiassa antavat luottamuksellisen viestin salaisuudelle ja yleisemmin yksityisyydelle ”tiukempaa” perusoikeussuojaa perusoikeuskirjan nojalla kuin perustuslain 10 §:stä ja sitä koskevasta perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä on seurannut erityisesti siltä osin kuin kysymys on viranomaisten pääsystä sähköiseen viestintään yleisesti saatavilla olevissa sähköisissä viestintäpalveluissa tai yleisissä viestintäverkoissa.

Kuulemiskutsun mukaan ”valiokunnalle on esitetty, että vaihtoehtoinen muotoilu sopisi hallituksen esityksessä ehdotettua muotoilua paremmin perustuslain yleiseen kirjoittamistapaan mutta muodostaisi myös riittävän perustuslaillisen normiperustan tiedustelulainsäädäntöön sisältyville luottamuksellisen viestin salaisuuteen puuttuville toimivaltuuksille ja vastaisi siten hallituksen esityksen tavoitteita.”

On syytä kuitenkin huomauttaa, että hallituksen esityksen pykäläehdotuksen *ratio* sotilastiedustelun suhteen koostui pelkistäen seuraavista seikoista:

- Sotilastiedustelun tarpeet eroavat siviilitiedustelusta muun muassa sikäli, että sotilaallista toimintaa on usein tarpeen seurata pitkäjänteisesti ja systemaattisesti ilman, että seurattavan toiminnan tarvitsisi olla välittömästi uhkaavaa seurannan aikana. Sotilastiedustelun kannalta tärkeitä ovat myös esimerkiksi sellaiset tiedot, jotka kertovat seurattavan toiminnan kehittyneen aiempaan ongelmattomampaan suuntaan Suomen maanpuolustus- ja turvallisuusintressien kannalta.
- Hallituksen esityksen mukainen pykäläehdotus ei edellyttäisi tiedon hankkimiselta säännöksessä tarkoitettua sotilaallisesta toiminnasta sitä, että tällaisesta toiminnasta aiheutuisi vakavaa uhkaa kansalliselle turvallisuudelle. Tämän on osaltaan tarkoitus tuoda esiin sotilastiedustelun erityispiirteitä siviilitiedusteluun verrattuna.
- Vaikka vieraan valtion sotilas- tai muun viranomaisorganisaation viestintä ei nauti luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaa, sotilastiedustelutoimivaltuuksia ei voida kohdistaa kaikissa tapauksissa niin täsmällisesti, ettei olisi vaaraa viranomaisten tilapäisestä pääsystä yksittäisten, tiedustelutehtävään liittymättömien henkilöiden viestintää koskeviin tietoihin.

Jotta vaihtoehtoinen pykäläehdotus ”muodostaisi myös riittävän perustuslaillisen normiperustan tiedustelulainsäädäntöön sisältyville luottamuksellisen viestin salaisuuteen puuttuville toimivaltuuksille ja vastaisi siten hallituksen esityksen

tavoitteita”, perustuslakivaliokunnan mietinnön perusteluissa olisi vähintäänkin riittävän selvästi tuotava esiin se, että vaihtoehtoisen pykäläehdotuksen on tarkoitettu kattaa myös edellä pelkistetyt sotilastiedustelun erityispiirteet ja -tarpeet.

Tässä on myös vaihtoehtoisen pykäläehdotuksen kritiikille altis piirre sikäli, että se tuottaisi tarvetta ”perusteluissa säätämiseen” vielä enemmän kuin hallituksen esityksen mukainen pykäläehdotus, mitä ei voida pitää ihanteellisena lopputuloksena varsinkaan perustuslain ns. täydellisyysperiaatteen kannalta. Tällä en kuitenkaan tarkoita, etteikö vaihtoehtoinen pykäläehdotus olisi yhtä lailla perustuslainsäätäjän harkintavallan piiriin sisältyvä sääntelyvaihtoehto kuin hallituksen esityksen mukainen pykäläehdotus.

Nähdäkseni kummatkin sääntelyvaihtoehdot ovat aivan riittävästi sopusoinnussa perustuslain yleisen kirjoittamistavan kanssa.

Korostan lopuksi, että perustuslain 10 §:n muuttamisella ei voida hyväksyttävästi poiketa kansainvälisistä ihmisoikeusvelvoitteista ja EU-oikeudesta. Nähdäkseni ns. tiedustelulakipaketin esille tuomat vaikeimmat oikeudelliset kysymyksenasettelut ovat ”alusta alkaen” olleet pikemminkin Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja EU-oikeuden, erityisesti unionin perusoikeuskirjan, kuin kotimaisen perustuslain suunnalla.

Kysymys 2: Ilmaisun ”rikosten tutkinnassa” ehdotetaan korvattavaksi ilmaisulla ”rikosten torjunnassa”

Pidän hallituksen esityksessä ehdotettua muutosta riittävän perusteltuna esityksestä ilmenevillä perusteilla. Saattaa toki olla muitakin vaihtoehtoja mutta kun niitä ei ole esitetty arvioitavaksi, en näe edellytyksiä vastata tämän enempää kysymykseen.

Kysymys 3: Kiiremenettelyn käyttö ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan saamat lausunnot (UaVL 3/2018 vp, HaVL 7/2018 vp, PuVL 4/2018 vp) ja hallituksen esityksen antamisesta kuluneen ajan

Viittaa ensinnäkin lausunnostani 27.2.2018 ilmenevään siltä osin kuin on kysymys perustuslakivaliokunnan linjauksista perustuslain 73 §:ssä säädettyjen vaihtoehtoisten säätämisyksiköiden keskinäissuhteesta ja varsinkin siitä, ettei perustuslain 73 §:n 2 momentin mukaista nopeutettua menettelyä tule valiokunnan mukaan käyttää, ellei ”perustuslain sanamuodon kiireelliselle muuttamiselle ole poikkeuksellisesti välttämätöntä tarvetta.”

Korostan lisäksi tässä yhteydessä yhtenä näkökohtana kiiremenettelyn arvioinnissa sitä perustuslain muutoksia yleisesti koskevaa vaatimusta, jonka mukaan perustuslain

mahdollisia muutostarpeita ”tulee arvioida huolellisesti ja välttämättömiksi arvioidut muutokset tehdä perusteellisen valmistelun sekä siihen liittyvän laajapohjaisen keskustelun ja yhteisymmärryksen pohjalta” (PeVM 10/2006 vp, s. 2–3, PeVM 5/2005 vp, s. 2/I, PeVM 9/2010 vp). On selvää, että perustuslain 73 §:n 1 momentin mukainen kaksiosainen menettely luo 2 momentin kiireelliseen menettelyyn verrattuna huomattavasti parempia edellytyksiä perustuslakimuutosta koskevalle laajapohjaiselle keskustelulle ja yhteisymmärrykselle sekä demokraattiselle legitimitetille. Normaalin menettely tarkoittaa kuitenkin käytännössä tarvetta saada muutokselle ensinnäkin hyväksyntä kahdessa eri eduskunnassa, ja vieläpä niin, että vaalien jälkeen kokoontuvan eduskunnan on hyväksyttävä muutos lopullisesti vähintään kahden kolmasosan äänten enemmistöllä. Lisäksi ratkaisun siirtyminen vaalien yli tarkoittaa ainakin periaatteessa sitä, että perustuslakimuutos ei ole vain kansanedustajien käsissä, vaan se on myös valitsijoiden keskustelun kohteena oleva vaaliteema.

Nähdäkseni on sinänsä selvää, että Suomen turvallisuustilanteen heikkeneminen ja monimutkaistuminen voivat tuottaa sellaista ”poikkeuksellisesti välttämätöntä tarvetta”, joka perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on asetettu edellytykseksi kiiremenettelyn käytölle. Selvää edelleen on, että Suomen turvallisuustilanteeseen liittyvät näkökohdat ovat merkittävästi painavampia perusteita kuin esimerkiksi ”eduskunnan järjestäytymiseen ja eduskuntatyön sujuvaan käynnistämiseen vaalikauden alussa liittyvät sinänsä painavat näkökohdat samoin kuin se, että sääntelyssä on kaiken kaikkiaan kysymys pelkästään eduskunnan sisäisten työmuotojen kehittämisestä”, joita perustuslakivaliokunta piti kiiremenettelyä puoltavina seikkoina, kun kysymys oli valtiontalouden parlamentaarista valvontaa tehostavasta perustuslakimuutoksesta (PeVM 10/2006 vp). Tosin valtiosääntöoikeudellisessa kokonaisarviossa valiokunta päätyi mietinnössään PeVM 10/2006 vp kantaan, jonka mukaan kiiremenettelylle ei ollut riittävän painavia perusteita.

Lausunnossani 27.2.2018 päädyin silloin käytettävissä olleen selvityksen perusteella kantaan, jonka mukaan Suomen turvallisuustilanteen heikkeneminen ja monimutkaistuminen voivat sinällään tuottaa sellaista ”poikkeuksellisesti välttämätöntä tarvetta”, joka perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on asetettu edellytykseksi kiiremenettelyn käytölle. Katsoin kuitenkin, ettei hallituksen esityksen säätämisyksikön valossa Suomen turvallisuustilanne vaikuttanut sillä tavoin konkreettisesti, vakavasti ja äkillisesti heikentyneen, että kysymys olisi perustuslakivaliokunnan linjausten tarkoittamalla tavalla sellaisesta poikkeuksellisesta tilanteesta, jossa perustuslain kiireelliselle muuttamiselle olisi osoitettavissa välttämätön tarve.

Tätä lausuntoa varten käyttöön toimitetuista ulkoasiainvaliokunnan, hallintovaliokunnan ja puolustusvaliokunnan lausunnoissa esitetään hallituksen esitykseen verrattuna huomattavasti enemmän Suomen turvallisuustilanteeseen liittyviä näkökohtia. Valiokuntien keskeiset johtopäätökset Suomen turvallisuustilanteesta myös vaikuttavat ainakin jossain määrin olevan toistensa kanssa jännitteessä.

Ulkoasiainvaliokunnan mukaan ”kansainvälisen tilanteen kiristymisestä huolimatta Suomen asema on vakaa”, vaikka Suomen turvallisuusympäristössä ”tapahtuneet muutokset ja niihin

liittyvät epävarmuustekijät korostavat tarvetta tuottaa objektiivisesti varmennettua ja analysoitua tietoa Suomeen kohdistuvista turvallisuushuista sekä poliittisen päätöksenteon että turvallisuusviranomaisten päätösten tueksi.”

Puolustusvaliokunta taas katsoo, että ”Suomen turvallisuustilanteen heikkeneminen ja monimutkaistuminen voivat sinällään olla sellaisia seikkoja, jotka voivat tuottaa sellaista ”poikkeuksellisesti välttämätöntä tarvetta”, joka perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on asetettu edellytykseksi kiiremenettelyn käytölle”. Valiokunnan lausunnossa vaikutetaan myös olevan perusteita kiiremenettelyn käytölle, koska valiokunnan mielestä on ”puolustuspoliittisesta näkökulmasta katsottuna perusteita lainsäädännön viivyttämättömään käsittelyyn.”

Hallintovaliokunta puolestaan pitää osaksi aiempiin arvioihinsa viitaten ”välttämättömänä, että maamme omilla viranomaisilla on toimivaltuudet ja kyky saada asianmukaista tietoa maamme elintärkeisiin intresseihin kohdistuvista uhkista”. Valiokunta toteaa kuulemiensa asiantuntijoiden ”laajalti esittäneen kantanaan, että ”siviilitiedustelulainsäädäntö olisi ollut perusteltua saattaa voimaan jo nykyistä aiemmin”. Epäselväksi jossain määrin jää, yhtyykö valiokunta kuulemiensa asiantuntijoiden kantaan.

Hallintovaliokunta ja ulkoasiainvaliokunta eivät ota nimenomaisesti kantaa kysymykseen kiireellisestä perustuslain säätämisyjärjestyksestä. Hallintovaliokunta tuntuu tässä menevän osaksi kuulemiensa asiantuntijoiden selän taakse. Puolustusvaliokuntakaan ei ota nimenomaisesti kantaa kysymykseen, mutta katsoo kuitenkin, että ”puolustuspoliittisesta näkökulmasta katsottuna perusteita lainsäädännön viivyttämättömään käsittelyyn”.

Nähdäkseni kysymys käsillä olevan perustuslakimuutoksen säätämisyjärjestyksestä ei ole sillä tavoin valtiosääntöoikeudellinen kysymys kuin esimerkiksi kysymys jonkin lakiehdotuksen suhteesta perustuslakiin ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin on. Koska perustuslain 73 § nimenomaisesti säätelee myös perustuslain kiiremenettelyä, eikä tuo esiin mitään kiiremenettelyn käytön rajoituksia korkeita määränemistävaatimuksia lukuun ottamatta, kiiremenettelyn käyttöä, jos eduskunta siihen päätyy, ei tietenkään voida pitää perustuslain vastaisena. Kysymys on ylipäänsä enemmän siitä, mikä on valtiosääntöoikeudellisesti asianmukaista ja perusteltua perustuslakivaliokunnan linjausten valossa kuin siitä, mikä on ehdottoman kiellettyä, käskettyä tai sallittua perustuslain kannalta. Kun lisäksi nyt on kysymys Suomen turvallisuustilanteen heikkenemiseen ja monimutkaistumiseen liittyvistä seikoista, joista perustuslakivaliokunta ja eduskunnan muut valiokunnat ovat tietävästi osaksi saaneet selvitystä myös vaiteliaisuusmääräysten takana järjestetyissä kuulemisissa, en juristina edes katso voivani sillä tavoin kunnolla arvioida kysymystä kiiremenettelyn välttämättömyydestä Suomen turvallisuustilanteen heikkenemisen ja monimutkaistumisen takia kuin perustuslakivaliokunta ja yleisemmin eduskunta voivat tehdä kaiken saamansa selvityksen pohjalta.

Totean kuitenkin, ettei eduskunnan muiden valiokuntien lausunnoista vaikuta tulevan esiin ainakaan mitään äkillisen vakavaa Suomen turvallisuustilanteen heikkenemistä. Ainakin jos perustuslakivaliokunnan linjauksissa painotettu vaatimus ”poikkeuksellisesta tilanteesta”, jossa perustuslain kiireelliselle muuttamiselle on ”välttämätön tarve”, tarkoittaisi osapuulleen sellaista konkreettisempaa ja äkillistä turvallisuustilanteen heikkenemistä, joka vakavuudeltaan tulisi jo *lähelle* – en tarkoita, että sen pitäisi olla sama vakavuuden asteeltaan – kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa ja niiden

valvontaelinten käytännössä hätätilalta edellytettyä tasoa, vaatimus poikkeuksellisesti välttämättömästä tarpeesta ei vaikuta täyttyvän. Asian arviointi on kuitenkin viime kädessä perustuslakivaliokunnan asia kaiken saamansa selvityksen valossa.

Kysymykseen hallituksen esityksen antamisesta kuluneen ajan merkityksestä kiiremenettelyn tarpeen arvioinnissa vastaan epäröimättä myöntävästi: kuluneella ajalla on merkitystä. Ja mitä pidempi kulunut aika, sen enemmän merkitystä sillä on kiiremenettelyn tarpeen arvioinnissa.

Jo yksin se, että perustuslakimuutoksen käsittely on jäänyt kevätistuntokaudella kiireellisimpinä pidettävien sote- ja maakuntalaki-pakettien katveeseen – havaitsen antaneeni perustuslakivaliokunnalle ensimmäisen kerran lausunnon käsillä olevasta hallituksen esityksestä lähes 4 kuukautta sitten 27.2.2018 - on omiaan horjuttamaan hallituksen esityksen kantaa siitä, että Suomen turvallisuustilanteen heikentyminen ja tarve varautua Suomen kansallista turvallisuutta uhkaavaan toimintaan todella muodostaisivat sellaisen poikkeuksellisen tilanteen, jossa perustuslain kiireelliselle muuttamiselle on osoitettavissa välttämätön tarve. Jos näin todella olisi asian laita, käsillä olevaa hallituksen esitystä olisi toivottavasti priorisoitu myös perustuslakivaliokunnassa ns. sote-maku -lakipakettien tulipalokiireenomaisen käsittelyn sijasta.

Samoin käsillä olevan hallituksen esityksen säätämisyksikön loppu tuo esiin ajan kulumisen merkitystä toteamalla, että "(j)os esitysten eduskuntakäsittely jatkuu kuluvan vaalikauden lopulle asti, vähentää tämä tarvetta kiireellisen menettelyn käyttöön."

Tässä yhteydessä on huomioarvoinen myös perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 10/2006 vp, jossa keskeisin kiiremenettelyn käyttöä vastaan puhuva seikka oli juuri siinä, että normaalin perustuslainsäätämisyjärjestyksen käyttämisestä ”aiheutuva mahdollinen viive sääntelyn voimaantulolle ei muodostu muutamaa kuukautta pidemmäksi eikä perustuslain muutoksen kiireellinen hyväksyminen siksi ole aivan välttämätöntä.” Kuten jo aiemmassa lausunnossani esitin, normaalin perustuslainsäätämisyjärjestyksen käyttämisestä aiheutuva viive nyt ehdotetun perustuslakimuutoksen voimaantulolle ei tarvitsisi muodostua niin pitkäksi kuin esityksen säätämisyjärjestysjaksossa esitetään, vaan sääntely voisi tulla aivan hyvin voimaan jo useita kuukausia aiemmin ”kuin vasta vuoden 2020 alkupuolella”.

Kaiken kaikkiaan päädyn kantaan, jonka mukaan hallituksen esityksen antamisesta kuluneella ajalla on merkitystä kiiremenettelyn välttämättömyyden arvioinnissa ja että kulunut aika esityksen antamisesta horjuttaa hallituksen esityksen kantaa siitä, että Suomen turvallisuustilanteen heikentyminen ja tarve varautua Suomen kansallista turvallisuutta uhkaavaan toimintaan muodostaisivat sellaisen poikkeuksellisen tilanteen, jossa perustuslain kiireelliselle muuttamiselle on osoitettavissa välttämätön tarve.

Helsingissä 20. päivänä kesäkuuta 2018

Tuomas Ojanen

OTT, professori

Helsinki